YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
15 päivänä heinäkuuta 2004 *

Asiassa C-365/02,

jonka korkein hallinto-oikeus (Suomi) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen asiassa, jonka on pannut vireille

Marie Lindfors,

ennakkoratkaisun luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa jäsenvaltiosta sovellettavista verovapauksista 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/183/ETY (EYVL L 105, s. 64) 1 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit A. Rosas, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

* Oikeudenkäyntikieli: suomi.

ottaen huomion kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Lindfors, edustajanaan oikeustieteen kandidaatti P. Snell,

— Suomen hallitus, asiamiehenään T. Pynnä,

— Tanskan hallitus, asiamiehenään J. Bering Liisberg,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään P. Panagiotounakos, D. Kalogiros ja P. Mylonopoulos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. Lyal ja I. Koskinen,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Lindforsin, edustajanaan P. Snell, Suomen hallituksen, asiamiehenään T. Pynnä, Tanskan hallituksen, asiamiehenään J. Molde, Kreikan hallituksen, asiamiehenään M. Apessos, ja komission, asiamiehinään R. Lyal ja I. Koskinen, 15.1.2004 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.3.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Korkein hallinto-oikeus on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 10.10.2002 tekemällään välipäätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.10.2002, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa jäsenvaltiosta sovellettavista verovapauksista 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/183/ETY (EYVL L 105, s. 64) 1 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa Lindfors on riitauttanut Suomen viranomaisten tekemän autoveropäätöksen, jossa hänen maksettavakseen on määrätty Suomen lainsäädännön mukaisesti autoveroa hänen muutettua Suomeen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asiassa merkitykselliset direktiivin 83/183 säännökset

3 Direktiivin 83/183 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on jäljempänä tarkoitetuin edellytyksin ja jäljempänä tarkoitetuissa tapauksissa myönnettävä vapautus luonnollisen henkilön henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa toisesta jäsenvaltiosta tavanomaisesti kannettavista liikevaihtoveroista, valmisteveroista ja muista kulutukseen kohdistuvista veroista.

2. Tämä direktiivi ei koske tämän omaisuuden käytöstä maan alueella kannettavia erityisiä ja/tai kausiluonteisia maksuja ja veroja, kuten esimerkiksi autojen rekisteröinnissä kannettavia maksuja, tieliikennemaksuja ja televisiolupia."

Suomen lainsäädäntö

4 Asiassa merkitykselliset kansalliset säännökset sisältyvät 29.12.1994 annettuun autoverolakiin (1482/1994), sellaisena kuin sitä sovelletaan vuoden 1999 osalta.

5 Autoverolain 1 §:n 1 momentin mukaan "henkilöautosta — — on ennen [sen] rekisteröintiä tai käyttöönottoa Suomessa suoritettava valtiolle autoveroa".

6 Autoverolain 2 §:n mukaan "käyttöönotolla Suomessa [tarkoitetaan] ajoneuvon käyttöä liikenteeseen Suomen alueella myös silloin, kun ajoneuvoa ei ole rekisteröity Suomessa". Samassa pykälässä säädetään myös seuraavaa: "Verollisena ajoneuvon käyttönä ei kuitenkaan pidetä muussa valtiossa kuin Suomessa vakinaisesti asuvan luonnollisen henkilön omaa tarvettaan varten väliaikaisesti maahan tuomansa muussa valtiossa kuin Suomessa rekisteröidyn ajoneuvon käyttöä yksinomaan hänen omaan tarpeeseensa enintään kuuden kuukauden — — määräaikana — — ."

7 Autoverolain 4 §:n 1 momentin mukaan "velvollinen suorittamaan autoveroa on ajoneuvon maahantuoja tai Suomessa valmistetun ajoneuvon valmistaja". Saman lain 5 §:n mukaan "se, joka on velvollinen suorittamaan autoveron, on velvollinen suorittamaan myös autoverosta arvonlisäveroa".

8 Pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana autoverolain 6 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

"Autoveroa suoritetaan auton verotusarvon määrä vähennettynä 4 600 markalla. Veron määrä on kuitenkin aina vähintään 50 prosenttia auton verotusarvosta."

9 Autoverolain 7 §:n 1 momentin mukaan käytettynä maahan tuodusta ajoneuvosta kannetaan vastaavan uuden ajoneuvon vero alennettuna sellaisen prosenttiasteikon mukaisesti, jossa otetaan huomioon se, kuinka monta kuukautta ajoneuvo on ollut käytössä.

10 Autoverolain 25 §:n 1 momentin mukaan "maahan muuttavan henkilön muuton yhteydessä tuoman yhden yksityistalouteen kuuluvan verollisen ajoneuvon veroa alennetaan enintään 80 000 markalla", jos tässä säännöksessä asetetut edellytykset täyttyvät.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

11 Asuttuaan muissa jäsenvaltioissa Lindfors muutti pysyvästi Suomeen ja toi 4.8.1999 muuttonsa yhteydessä Suomeen henkilökohtaiseen omaisuuteensa kuuluneen henkilöauton, jonka hän oli ostanut Saksasta ja ottanut käyttöön vuonna 1995 Alankomaissa.

12 Hangon tullikamari myönsi 4.8.1999 tekemällään autoveropäätöksellä Lindforsille 80 000 Suomen markan veronalennuksen sekä määräsi hänen suoritettavakseen autoveroa 16 556 markkaa ja arvonlisäveroa 3 642 markkaa eli yhteensä 20 198 markkaa (noin 3 400 euroa).

13 Lindfors valitti kyseisestä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen. Hän esitti, että autovero on sellainen kulutusvero, jonka kantaminen on kielletty direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdassa.

14 Valitus hylättiin. Helsingin hallinto-oikeus katsoi, että koska autovero on vero, joka liittyy ajoneuvon rekisteröintiin tai käyttöönottoon Suomessa, sitä on pidettävä sellaisena direktiivin 83/183 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna omaisuuden käytöstä maan alueella kannettavana erityisenä verona, jota direktiivi ei koske.

15 Lindfors on pyytänyt korkeimmalta hallinto-oikeudelta lupaa valittaa Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä.

16 Korkein hallinto-oikeus on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa jäsenvaltiosta sovellettavista verovapauksista annetun neuvoston direktiivin nro 83/183/ETY 1 artiklaa tulkittava siten, että Suomeen muuttotavarana toisesta jäsenvaltiosta tuotavasta ajoneuvosta kannettava autoverolain mukainen autovero on direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kulutukseen kohdistuva vero vai onko tällainen autovero artiklan 2 kohdassa tarkoitettu omaisuuden käytöstä maan alueella kannettava erityinen maksu tai vero?"

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Alustavia huomioita

17 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa C-101/00, tulliasiamies ja Siilin, 19.9.2002 antamassaan tuomiossa (Kok. 2002, s. I-7487, 61 ja 80 kohta), että autovero on EY 90 artiklassa kielletty syrjivä sisäinen vero siltä osin kuin maahan tuodusta käytetystä ajoneuvosta kannettavan autoveron määrä ylittää Suomessa jo rekisteröidyn samanlaisen käytetyn ajoneuvon arvoon sisältyvän verosta jäljellä olevan määrän.

18 Ennakkoratkaisukysymys koskee yksinomaan sitä, onko autoveron kaltaisen veron kantaminen jäsenvaltiosta toiseen muuttamisen yhteydessä laillista, eikä kysymys koske veron laskentatapaa tai määrää.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

19 Lindfors väittää, että autovero on ajoneuvon Suomeen tuonnin vuoksi kannettava kulutusvero. Direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdassa säädetyn verovapauden on katettava myös tällainen vero.

20 Se, että autoveroa on pidettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna kulutusverona, ilmenee Lindforsin mukaan paitsi autoveron ominaispiirteistä myös — epäsuorasti — yhteisön alueella tiettyjen kulkuneuvojen väliaikaisessa maahantuonnissa sovellettavista verovapautuksista 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/182/ETY (EYVL L 105, s. 59) soveltamisalasta sekä ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi asuinpaikan muutoksen yhteydessä lopullisesti toiseen jäsenvaltioon siirrettyjen tai väliaikaisesti muussa kuin niiden rekisteröintijäsenvaltiossa käytettävien yksityisten moottoriajoneuvojen verokohtelusta (98/C 108/12) (EYVL 1998, C 108, s. 75 ja muutettu ehdotus EYVL 1999, C 145, s. 6).

21 Suomen, Tanskan ja Kreikan hallitukset esittävät, että autoveroa ei voida rinnastaa direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun veroon, joka tavanomaisesti kannetaan luonnollisen henkilön henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa toisesta jäsenvaltiosta. Autoveron suorittamisvelvollisuuden kannalta ratkaisevaa on nimittäin ajoneuvon käyttäminen Suomessa liikenteeseen, vaikka autovero tavallisesti kannetaankin rekisteröinnin yhteydessä. Joka tapauksessa autovero on käyttöön tai rekisteröintiin liittyvänä erityisenä verona nimenomaisesti suljettu pois direktiivin 83/183 soveltamisalasta direktiivin 1 artiklan 2 kohdan perusteella.

22 Komissio korostaa sitä, että direktiivin 83/183 1 artiklan 2 kohdan mukaan "autojen rekisteröinnistä kannettavat maksut" jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Maksut ovat vastiketta julkisen vallan palveluista, kun taas verojen tarkoituksena on se, että niiden avulla hoidetaan julkisen talouden rahoitustarvetta. Komission mukaan autovero ei ole rekisteröinnistä kannettava "maksu" vaan kulutusvero, jonka kantaminen asuinpaikan muuttamisen yhteydessä on kielletty kyseisen artiklan 1 kohdassa. Tämä kielto koskee veroja, joiden osalta verotettavana tapahtumana on tavaran maahantuonti muuton yhteydessä.

23 Komissio esittää, että alkuperäisessä jäsenvaltiossa on jo kannettu vero ajoneuvon rekisteröinnin ja käyttöönoton perusteella. Vapaa liikkuvuus vaarantuisi, jos tulojäsenvaltio voisi uudestaan verottaa tällaisella perusteella. Komission mukaan direktiivin 83/183 säännöksiä on tulkittava unionin kansalaisen perusoikeudeksi katsottavan, EY 18 artiklassa taatun vapaan liikkuvuuden valossa.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

24 Aluksi on tutkittava, kuuluuko autovero — kuten Lindfors ja komissio väittävät — direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Tältä osin on korostettava, että verosta kansallisessa oikeudessa käytetty nimitys ei sinänsä ole ratkaiseva arvioitaessa, tarkoitetaanko mainitussa säännöksessä tällaista veroa.

25 Autoverolain 1 ja 2 §:stä ilmenee, että autovero on suoritettava ennen henkilöauton rekisteröintiä tai käyttöönottoa Suomessa. Esitetyistä asiakirjoista — eli erityisesti autoverolain 2 §:stä sekä Suomen hallituksen ja Lindforsin huomautuksista — käy ilmi, että ajoneuvon käyttäminen liikenteeseen Suomen tieverkossa johtaa autoveron kantamiseen, jollei kyse ole tilapäisestä maahantuonnista. Suomen hallitus on selittänyt, että ratkaisevaa autoveron kantamisen kannalta on ajoneuvon käyttäminen liikenteeseen, vaikka autovero tavallisesti kannetaankin rekisteröinnin yhteydessä. Vastaavasti Lindfors vahvistaa, että autoverolaki perustuu periaatteeseen, jonka mukaan ajoneuvon vähäinenkin käyttö liikenteeseen johtaa autoveron kantamiseen.

26 Näin ollen on katsottava, että autoveron kaltaista veroa ei voida pitää maahantuontiin liittyvänä verona, joka kuuluu direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdassa säädetyn verovapautuksen soveltamisalaan. Verotettavana tapahtumana on nimittäin ajoneuvon käyttäminen Suomen alueella, eikä tällaisen käyttämisen ja maahantuonnin välillä välttämättä ole yhteyttä (ks. vastaavasti asia C-387/01, Weigel, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4981, 47 kohta).

27 Tästä seuraa, että ominaispiirteiltään autoveron kaltainen vero ei kuulu direktiivin 83/183 1 artiklan 1 kohdassa säädetyn verovapautuksen soveltamisalaan.

28 Tätä päätelmää vahvistaa myös direktiivin 83/183 1 artiklan 2 kohta. Koska autoveroa on suoritettava siksi, että ajoneuvoa käytetään Suomessa, pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaiset verot ovat tässä säännöksessä tarkoitettuja "omaisuuden käytöstä maan alueella kannettavia erityisiä — — veroja".

29 Lindfors ei voi myöskään perustaa päättelyään tiettyjen kulkuneuvojen väliaikaisessa maahantuonnissa sovellettavia verovapautuksia koskevan direktiivin 83/182 soveltamisalaan. Sillä perusteella, että ajoneuvon tilapäisesti Suomeen tuovalla unionin kansalaisella ei tämän direktiivin 1 artiklan mukaan ole velvollisuutta autoveron suorittamiseen, ei nimittäin voida päätellä, että tämä vero kuuluu direktiivissä 83/183 säädetyn, ajoneuvojen lopullista maahantuontia koskevan verovapautuksen piiriin.

30 Direktiiviä 83/183 ei voida tulkita myöskään direktiiviehdotuksen 98/C 108/12 perusteella siten kuin Lindfors ja komissio ovat esittäneet. Tämän ehdotuksen neljännestä, viidennestä ja seitsemännestä perustelukappaleesta päinvastoin ilmenee, että juuri direktiiviin 83/183 sisältyvän sääntelyn riittämättömyyden vuoksi on tarpeen antaa direktiivi, jolla kielletään jäsenvaltioita määräämästä, kuten kyseisen ehdotuksen 1 artiklassa säädetään, "valmisteveroja, rekisteröintiveroja tai muita kulutukseen kohdistuvia veroja — — muissa jäsenvaltioissa rekisteröidyille ja — — yksityishenkilön pysyvän asuinpaikan muutoksen johdosta tuohon jäsenvaltioon lopullisesti tuoduille yksityisille moottoriajoneuvoille", mitä julkisasiamies Tizzanokin on korostanut edellä mainitussa asiassa Weigel ratkaisuehdotuksen 52 kohdassa.

31 On tosin katsottava, kuten komissio on korostanut, että autovero on omiaan vaikuttamaan kielteisesti unionin kansalaisten päätökseen käyttää heillä EY 18 artiklan perusteella olevaa liikkumisvapautta.

32 Vaikka korkein hallinto-oikeus on muodollisesti rajoittanut kysymyksensä koskemaan vain direktiivin 83/183 1 artiklan tulkintaa, tämä seikka ei estä yhteisöjen tuomioistuinta esittämästä tälle kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia yhteisön oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen ratkaistessa sen käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko se viitannut näihin seikkoihin esittämissään kysymyksissä (ks. vastaavasti asia C-241/89, SARPP, tuomio 12.12.1990, Kok. 1990, s. I-4695, 8 kohta; asia C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb (ns. Clinique-tapaus), tuomio 2.2.1994, Kok. 1994, s. I-317, Kok. Ep. XV, s. I-13, 7 kohta; asia C-87/97, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, tuomio 4.3.1999, Kok. 1999, s. I-1301, 16 kohta ja em. asia Weigel, tuomion 44 kohta).

33 On siis tutkittava EY 18 artiklan vaikutus asian ratkaisuun, jotta korkein hallinto-oikeus voisi harkita, onko autoveron kantaminen pääasian oikeudenkäynnissä

kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa sopusoinnussa tästä määräyksestä johtuvien vaatimusten kanssa.

34 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut tältä osin, että EY:n perustamissopimuksessa ei taata unionin kansalaiselle, joka siirtyy harjoittamaan toimintaansa siihenastisesta asuinjäsenvaltiostaan toiseen jäsenvaltioon, että tällainen siirtyminen olisi verotuksen kannalta neutraalia. Jäsenvaltioiden asiaa koskevien säännösten välisten eroavuuksien vuoksi tällainen siirtyminen toiseen jäsenvaltioon voi tilanteen mukaan olla kansalaiselle välillisen verotuksen osalta enemmän tai vähemmän edullista tai epäedullista. Tästä seuraa, että mahdollisesti aiheutuva epäedullisuus verrattuna tilanteeseen, jossa kansalainen harjoitti toimintaansa ennen siirtymistä, ei pääsääntöisesti ole EY 18 artiklan vastaista, ellei kyseisellä lainsäädännöllä aseteta tätä kansalaista epäedullisempaan asemaan kuin niitä henkilöitä, joilta oli jo aiemmin kannettu tämä vero (ks. em. asia Weigel, tuomion 55 kohta).

35 Esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että autoverolain 25 §:n 1 momentin mukaan autoveroa alennetaan enintään 80 000 Suomen markkaa (13 455 euroa) muun muassa niissä tilanteissa, joissa liikkumisvapauttaan käyttävät unionin kansalaiset muuttavat Suomeen. Korkeimman hallinto-oikeuden asiana on tutkia, voidaanko tämän säännöksen ja mahdollisten muiden kansallisen oikeuden säännösten soveltamisella taata se, että Lindforsia ei aseteta autoverotuksessa epäedullisempaan asemaan kuin niitä kansalaisia, jotka ovat asuneet pysyvästi Suomessa. Jos korkein hallinto-oikeus päätyy siihen, että Lindfors on tällaisessa epäedullisemmassa asemassa, sen on tutkittava, onko tämä kohtelun eroavaisuus perusteltua sellaisista objektiivisista syistä, jotka eivät liity asianomaisten henkilöiden asuinpaikkaan ja jotka ovat oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään (ks. asia C-224/98, D'Hoop, tuomio 11.7.2002, Kok. 2002, s. I-6191, 36 kohta).

36 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti:

Direktiivin 83/183 1 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että ajoneuvon omistajan muuttaessa jäsenvaltiosta toiseen kannetaan autoverolaissa säädetyn kaltainen vero ennen ajoneuvon rekisteröintiä tai käyttöönottoa siinä jäsenvaltiossa, jonne omistaja on muuttanut. Kun kuitenkin otetaan huomioon EY 18 artiklasta johtuvat vaatimukset, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on tutkia, voidaanko kansallisen oikeuden soveltamisella taata se, että kyseistä ajoneuvon omistajaa ei aseteta tämän veron osalta epäedullisempaan asemaan kuin niitä kansalaisia, jotka ovat asuneet pysyvästi tässä jäsenvaltiossa, ja tarvittaessa selvitettävä, onko tämä kohtelun eroavaisuus perusteltua sellaisista objektiivisista syistä, jotka eivät liity asianomaisten henkilöiden asuinpaikkaan ja jotka ovat oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään.

Oikeudenkäyntikulut

37 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Suomen, Tanskan ja Kreikan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut korkeimman hallinto-oikeuden 10.10.2002 tekemällään välipäätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Luonnollisten henkilöiden henkilökohtaisen omaisuuden lopullisessa maahantuonnissa jäsenvaltiosta sovellettavista verovapauksista 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/183/ETY 1 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että ajoneuvon omistajan muuttaessa jäsenvaltiosta toiseen kannetaan autoverolaissa (1482/1994) säädetyn kaltainen vero ennen ajoneuvon rekisteröintiä tai käyttöönottoa siinä jäsenvaltiossa, jonne omistaja on muuttanut. Kun kuitenkin otetaan huomioon EY 18 artiklasta johtuvat vaatimukset, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on tutkia, voidaanko kansallisen oikeuden soveltamisella taata se, että kyseistä ajoneuvon omistajaa ei aseteta tämän veron osalta epäedullisempaan asemaan kuin niitä kansalaisia, jotka ovat asuneet pysyvästi tässä jäsenvaltiossa, ja tarvittaessa selvitettävä, onko tämä kohtelun eroavaisuus perusteltua sellaisista objektiivisista syistä, jotka eivät liity asianomaisten henkilöiden asuinpaikkaan ja jotka

ovat oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään.

Jann Rosas von Bahr

Silva de Lapuerta Lenaerts

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä heinäkuuta 2004.

R. Grass P. Jann

kirjaaja ensimmäisen jaoston puheenjohtaja